

Súd:	Najvyšší súd SR
Spisová značka:	6Cdo/58/2022
Identifikačné číslo spisu:	8115218323
Dátum vydania rozhodnutia:	30.05.2025
Meno a priezvisko:	JUDr. Terézia Mecelová
Funkcia:	sudca
ECLI:	ECLI:SK:NSSR:2025:8115218323.1

UZNESENIE

Najvyšší súd Slovenskej republiky v spore žalobcov 1/ F. P., narodeného XX. Y. XXXX, P., H. Y. X, 2/ P. P., narodenej XX. T. XXXX, Č., O. XXX/XX, 3/ D. Ď., narodenej XX. A. XXXX, S., W. XXXX/X, 4/ P. P., narodeného XX. T. XXXX, O. X - H., W. XXX, Č. H., 5/ Y. P., narodeného X. A. XXXX, Č. S., C. XX, Č. H., 6/ U. H. X., narodeného XX. U. XXXX, Č., O.Č. XX, 7/ U. H. P., narodeného X. A. XXXX, Č., O. XXX/XX, 8/ P. Ž., narodenej XX. X. XXXX, H., O. XXXX/XX a 9/ Y. P., narodenej XX. U. XXXX, D. P., Š. XXX/XX, všetkých zastúpených advokátom JUDr. Michalom Fecil'akom, Prešov, Jesenná 8, proti žalovaným 1/ Národná diaľničná spoločnosť, a.s., Bratislava, Dúbravská cesta 14, IČO: 35 919 001, zastúpená splnomocnenkyňou GARAJ & Partners s.r.o., Bratislava - mestská časť Staré Mesto, Na Hrebienku 8079/2A, IČO: 35 951 125, 2/ Slovenskej republiky, za ktorú koná Ministerstvo dopravy, výstavby a regionálneho rozvoja Slovenskej republiky, Bratislava, Námestie Slobody 6 a 3/ D. U., narodenému XX. U. XXXX, M.Í. W., A. Q. XXXX, Č. H., o určenie vlastníckeho práva k nehnuteľnostiam, vedenom na Okresnom súde Prešov pod sp. zn. 14C/299/2015, o dovolaní žalobcov 1/ až 9/ proti rozsudku Krajského súdu v Prešove z 22. septembra 2021 sp. zn. 13Co/8/2021, takto

rozhodol:

Rozsudok Krajského súdu v Prešove z 22. septembra 2021 sp. zn. 13Co/8/2021 z r u š u j e a v e c m u v r a c i a n a ďalšie konanie.

Odôvodnenie

1. Okresný súd Prešov (ďalej len „súd prvej inštancie“) v poradí druhým rozsudkom zo 16. septembra 2020 č. k. 14C/299/2015-981 I. určil, že žalobcovia 1/ až 5/ sú podielovými spoluvlastníkmi nehnuteľností - parciel O. v k. ú. X. vytvorených Geometrickým plánom č. XXX/XXXX z 5. októbra 2017, a to každý zo žalobcov 1/ až 5/ vo veľkosti spoluvlastníckeho podielu uvedeného vo výroku rozsudku, II. určil, že Y. H.Č., narodená XX. Y. XXXX, zomrelá XX. U. XXXX, bola ku dnu smrti podielovou spoluvlastníčkou uvedených nehnuteľností vo výške spoluvlastníckeho podielu 2/64 k celku, III. vo zvyšku žalobu zamietol a IV. stranám sporu náhradu trov konania nepriznal. Rozhodnutie po právnej stránke odôvodnil ustanovením § 1 ods. 2 nariadenia Slovenskej národnej rady č. 104/1946 Sb.n. o vydávaní výmerov o vlastníctve pôdy, pridelené podľa nariadenia č. 104/1945 Sb.n. SNR v znení nariadenia č. 64/1946 Sb.n. SNR (ďalej len „nariadenie č. 104/1946 Sb.n.“), ustanoveniami § 116

ods. 1, § 145 ods. 1 a 2, § 566 ods. 1 a 2 zákona č. 40/1964 Zb. Občianskeho zákonníka v znení neskorších predpisov (ďalej len „Občiansky zákonník“) a ustanoveniami § 7 a § 70 ods. 1 zákona č. 162/1995 Z. z. o katastri nehnuteľností a o zápise vlastníckych a iných práv k nehnuteľnostiam (katastrálny zákon) v znení neskorších predpisov. Vécne dôvodil, že žaloba podľa všeobecných predpisov občianskeho práva je v danom prípade možná, pričom pokiaľ vlastníctvo právnych predchodcov žalobcov bolo odňaté bez právneho dôvodu, ich vlastníctvo zostalo zachované napriek inému zápisu v evidencii nehnuteľnosti. Na základe výmeru o vlastníctve pôdy č. 14/2534/1948 zo 7. apríla 1948 (vydaného Povereníctvom pôdohospodárstva a pozemkovej reformy) bola právnym predchodcom žalobcov a žalovaného 3/, U. P. a jeho manželke Y., z konfiškovaného majetku bývalého vlastníka K. O. a spol. pridelená do vlastníctva okrem iných aj parcela č. XXX/X v k. ú. M. - O.. Aj keď uvedený výmer nebol intabulovaný do pozemkovej knihy, absencia zápisu nemôže mať vplyv na zánik vlastníckeho práva právnych predchodcov žalobcov, keďže samotný výmer je verejnou listinou dokazujúcou vlastnícke právo prídelcu, čo vyplýva z rozhodovacej praxe súdov ako aj z nariadenia č. 104/1946 Sb.n. Tiež bolo nepochybné, že právni predchodcovia žalobcov užívali nehnuteľnosti od času, keď im boli pridelené, pričom na plynutie vydržacej doby nemalo vplyv, že nehnuteľnosti v roku 1957 vniesli do JRD M., a aj z titulu vydržania nadobudli vlastnícke právo 1. januára 1961. K nadobúdaciemu titulu právneho predchodcu žalovaných 1/ a 2/ (t. j. Československého štátu) uviedol, že konfiškácia poznamenaná vo vložke č. 1 pod bodom 39 zápisom z 22. augusta 1958 je ničotným právnym aktom; pokiaľ bola pod bodom 17 poznamenaná konfiškácia majetku po veľkostatkárovi O. (následne prerozdeleného do vlastníctva prídelcov), nie je možné, aby ten istý majetok bol skonfiškovaný ešte raz. Československý štát teda nemohol byť dobromyseľný už pri vstupe do prípadnej držby. Žalobu žalobkyní 8/ a 9/ považoval za nedôvodnú, pretože ich právna predchodkyňa si uplatnila reštitučný nárok a bola jej vyplatená finančná náhrada. Poukázal zároveň na reštitučný spis Okresného úradu Prešov týkajúci sa predmetných nehnuteľností. Rozhodnutie o trovách konania právne odôvodnil ustanovením § 257 zákona č. 160/2015 Z. z. Civilného sporového poriadku v znení neskorších predpisov (ďalej len „CSP“) a existenciou dôvodov hodných osobitného zreteľa.

2. Krajský súd v Prešove (ďalej tiež len „odvolací súd“ a spolu so súdom prvej inštancie tiež len „nižšie súdy“) na odvolanie žalobcov 1/ až 9/ a žalovaných 1/ a 2/ rozsudkom 22. septembra 2021 sp. zn. 13Co/8/2021 podľa § 388 CSP zmenil rozsudok súdu prvej inštancie vo výrokoch I. a II. tak, že žalobu zamietol, vo výroku III. rozsudok súdu prvej inštancie potvrdil; stranám sporu náhradu trov konania nepriznal. Všetky skutkové zistenia súdu prvej inštancie považoval za správne, majúce oporu vo vykonanom dokazovaní. Súd prvej inštancie však nesprávne právne posúdil otázku, či vlastnícke právo žalobcov, respektíve ich právnych predchodcov k sporným nehnuteľnostiam skutočne existovalo. Súd prvej inštancie nesprávne vyhodnotil námietku vydržania vznesenú žalovanými 1/ a 2/, s jeho záverom o chýbajúcej dobromyseľnosti Československého štátu a ničotnosti aktu tzv. druhej konfiškácie z 22. septembra 1958 sa odvolací súd nestotožnil. Pre posúdenie nárokov strán sporu bol rozhodujúci nález Ústavného súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) sp. zn. I. ÚS 460/2017, ktorý sa týka skutkovo rovnakej veci a v ktorom ústavný súd poukázal na ochranu dobrej viery účastníkov súkromnoprávných vzťahov. Odvolací súd dospel k záveru, že všeobecne uznávanému princípu spravodlivosti zodpovedá stav, podľa ktorého sú vlastníckmi predmetných nehnuteľností žalovaní 1/ a 2/ s ohľadom na dlhodobé faktické užívanie týchto nehnuteľností, ktoré sa nachádzajú pod komunikáciami bez rušenia zo strany pôvodných vlastníkov. Za dôležitú považoval skutočnosť, že v konaní bolo preukázané uplatnenie reštitučného nároku zo strany právnych predchodcov žalobkyní 8/ a 9/; priznaním reštitučného nároku došlo k náprave majetkovej krivdy spôsobenej konaním Československého štátu, ktorý bez náhrady zabral predmetné nehnuteľnosti pridelené U. P. a manželke Y.. Pokiaľ včasnému uplatneniu reštitučného nároku nebránila žiadna objektívna skutočnosť, týmto spôsobom sa nemá obchádzať reštitučný predpis. Tiež vzal do úvahy skutočnosť, že žaloba vo veci samej bola podaná v roku 2015, teda viac ako 35 rokov od zmeny predošlého režimu a taktiež po viac ako desiatich rokoch od obdobia, kedy boli uplatňované obdobné žaloby v prípadoch, že nedošlo k ochrane pôvodných vlastníkov v zmysle reštitučných predpisov. Práve táto skutočnosť bola dôležitou pre posúdenie kolízie práv strán sporu. Žalovaní 1/ a 2/ sa stali vlastníckmi predmetných nehnuteľností napriek skutočnosti, že právny úkon, od ktorého odvíjal svoje vlastnícke právo štát ako ich právny predchodca, bol domnelým titulom nadobudnutia vlastníckeho práva. Následne však tieto nehnuteľnosti prestali byť v užívaní JRD a

na základe následných úkonov došlo k zápisu vlastníckeho práva pre štát, ktorý prostredníctvom svojich organizácií aj skutočne a fakticky vykonával oprávnenia vlastníka nad týmito nehnuteľnosťami. Na základe právne neúčinnnej konfiškácie predmetnej parcely v prospech Československého štátu však časť parcely č. XXX/X bola prevedená na štát, a to na Riaditeľstvo diaľnic Bratislava hospodárskou zmluvou z 29. augusta 1986, respektíve 7. augusta 1986. Práve táto skutočnosť mohla vyvolať dôvodné presvedčenie subjektu zapísaného na liste vlastníctva, že mu táto nehnuteľnosť patrí. K tzv. druhej konfiškácii, ktorá prebehla v roku 1958, uviedol, že práve skutočnosť, že tieto prídely neboli zavedené do pozemkovej knihy, mohla byť dôvodom, pre ktorý štát opätovne vydal konfiškačné rozhodnutie na pôdu, ktorá medzičasom bola pridelená prídelcom. V historickom kontexte túto tzv. druhú konfiškáciu nemožno hodnotiť ako úkon, ktorý by nemohol založiť dobromyseľnosť štátu či štátnych organizácií pri nadobúdaní vlastníckeho práva k pozemkom v neskoršom období. Z uvedeného dôvodu preto najneskôr 1. januára 2002 sa právny predchodca žalovaných 1/ a 2/ stal vlastníkom predmetných nehnuteľností, čím došlo k originálnemu nadobudnutiu vlastníckeho práva aj napriek existencii prídelu zo 7. apríla 1948. Poukázal na obdobnú vec vedenú na Okresnom súde Prešov pod sp. zn. 29C/115/2012, v ktorej bola zamietnutá žaloba. Nepriznať vlastnícke právo právnym nástupcom prídelcov je dôvodné aj z hľadiska zachovania princípu právnej istoty rozhodnúť v obdobnej veci rovnako, aj v danom prípade bola na strane žalobcov zjavná absencia legitímneho očakávania, čím nemohla byť naplnená preventívna funkcia žaloby podľa § 137 písm. c) CSP, či podľa § 80 písm. c) OSP (zákon č. 99/1963 Zb. Občiansky súdny poriadok účinný do 30. júna 2016), ktorý bol účinný v čase podania žaloby. Rozhodnutie o trovách konania právne odôvodnil ustanovením § 396 ods. 2 a § 257 CSP a stotožniac sa so závermi súdu prvej inštancie tiež konštatoval existenciu dôvodov hodných osobitného zreteľa.

3. Proti tomuto rozsudku odvolacieho súdu podali žalobcovia 1/ až 9/ (ďalej aj „dovolatelia“) dovolanie. Dovolanie odôvodnili ustanovením § 420 písm. e) CSP (nesprávne obsadeným súdom), § 420 písm. f) CSP (nesprávnym procesným postupom súdu znemožňujúcim strane, aby uskutočňovala jej patriace procesné práva v takej miere, že došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces) a § 421 ods. 1 písm. a) CSP (nesprávnym právnym posúdením veci odvolacím súdom v otázke, pri ktorej riešení sa odvolací súd odklonil od ustálenej rozhodovacej praxi dovolacieho súdu), Žiadali, aby dovolací súd zrušil napadnutý rozsudok odvolacieho súdu, prípadne aj rozsudok súdu prvej inštancie a vec mu vrátil na ďalšie konanie. Namietali, že vec bola na odvolacom súde nesprávne pridelená náhodným výberom medzi všetky senáty vybavujúce agendu Co; nakoľko na odvolacom súde boli ešte dvaja zákonní sudcovia z pôvodného senátu rozhodujúceho o prvom odvolaní, a to JUDr. Mariana Muránska a JUDr. Daniela Babinová, ktoré boli v zaradení predsedov senátu, preto mala byť správne vec žalobcov pridelená náhodným výberom práve jednému zo zostávajúcich členov pôvodného senátu, a to JUDr. Mariane Muránskej alebo JUDr. Daniele Babinovej. Namietali nedostatky v odôvodnení napadnutého rozsudku, keď odvolací súd neuviedol, na základe ktorej konkrétnej hospodárskej zmluvy malo prejsť vlastníctvo k predmetu sporu na Riaditeľstvo diaľnic Bratislava, navyiac, ako to vyplýva zo všetkých šiestich hospodárskych zmlúv, ide v nich o prevod správy národného majetku podľa § 347 Hospodárskeho zákonníka, a nie o prevod vlastníctva podľa § 349 Hospodárskeho zákonníka. Odvolací súd sa nevysporiadal s tým, že v totožných veciach vedených na Okresnom súde Prešov pod sp. zn. 13C/204/2006 a 9C/71/2013 sa už súdy zaoberali titulom nadobudnutia vlastníckeho práva zo strany žalovaných 1/ a 2/, pričom dospeli k záveru, že sporné pozemky (ktorých časť je predmetom sporu v tomto konaní), neboli nikdy vyvlastnené a boli pôvodne skonfiškované K. O. a následne boli pridelené právnym predchodcom žalobcov. Ak sa v prípadoch konfliktu ochrany dobrej viery nadobúdateľa a ochrany vlastníckeho práva pôvodného vlastníka súdy priklonia k ochrane dobrej viery nadobúdateľa, otázka dobrej viery je skúmaná veľmi prísne. V prejednávanej veci však dobrú vieru žalovaných a ich právnych predchodcov súdy vôbec neskúmali a nezaoberali sa prelomením zásady *nemo plus iuris*. Dovolatelia formulovali právne otázky, a to: 1/ [v súvislosti s dovolacím dôvodom podľa § 420 písm. e) CSP], či je porušením práva na spravodlivé súdne konanie, ak napriek tomu, že na odvolacom súde boli v čase opätovného predloženia veci dvaja sudcovia z pôvodného senátu, ktorí neboli spolu v jednom senáte, predložená vec nebola pridelená do senátu jednému z nich, ale bola pridelená náhodným výberom, 2/ či je možné na základe zmluvy o prevode správy národného majetku podľa § 347 Hospodárskeho zákonníka uvažovať ako o zmluve, na základe ktorej by vlastníctvo predstavujúce takto vlastníctvo štátu bolo prevedené nie do správy preberajúcej organizácie, ale do jej vlastníctva, 3/ či je

oprávneným držiteľom ten, kto nakladá s vecou ako vlastník vychádzajúc zo skutočnosti, že vlastnícke právo k veci nadobudol na základe § 347 Hospodárskeho zákonníka, 4/ či je možné nadobudnúť vlastnícke právo k nehnuteľnosti od osoby, ktorá v skutočnosti nie je jej vlastníkom, ale o ktorej vlastníckom práve svedčí zápis v katastri nehnuteľností, a to len na základe dobrej viery nadobúdateľa tejto nehnuteľnosti a 5/ či je porušením práva na spravodlivé súdne konanie, pokiaľ súd opätovne posudzuje v konaní predbežnú otázku, ktorá už bola v inom konaní právoplatne vyriešená.

4. Žalovaná 1/ považovala dovolacie tvrdenia za nepravdivé alebo účelové a navrhla dovolanie dovolateľov odmietnuť, resp. zamietnuť.

5. Žalovaná 2/ sa vo vyjadrení k dovolaniu stotožnila s argumentáciou odvolacieho súdu a navrhla dovolanie zamietnuť.

6. Žalovaný 3/ sa k dovolaniu nevyjadril.

7. Najvyšší súd Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“ alebo „dovolací súd“) ako súd dovolací (§ 35 CSP) po zistení, že dovolanie podala v stanovenej lehote (§ 427 ods. 1 CSP) strana, v ktorej neprospech bolo vydané napadnuté rozhodnutie (§ 424 CSP), za splnenia tiež podmienok zastúpenia strany a spisania dovolaní v súlade so zákonom (§ 429 ods. 1 CSP), bez nariadenia pojednávania (§ 443, časť vety pred bodkočiarkou CSP) dospel k záveru, že dovolanie žalobcov je prípustné a tiež dôvodné [podľa § 420 písm. f) CSP].

8. Dovolanie je mimoriadny opravný prostriedok. Mimoriadnej povahy dovolania zodpovedá aj právna úprava jeho prípustnosti. V zmysle § 419 CSP je proti rozhodnutiu odvolacieho súdu dovolanie prípustné, (len) ak to zákon pripúšťa. To znamená, že ak zákon výslovne neuvádza, že dovolanie je proti tomu-ktorému rozhodnutiu odvolacieho súdu prípustné, nemožno také rozhodnutie (úspešne) napadnúť dovolaním. Rozhodnutia odvolacieho súdu, proti ktorým je dovolanie prípustné, sú vymenované v ustanoveniach § 420 a § 421 CSP.

9. Podľa § 420 písm. e) CSP dovolanie je prípustné proti každému rozhodnutiu odvolacieho súdu vo veci samej alebo ktorým sa konanie končí, ak rozhodoval vylúčený sudca alebo nesprávne obsadený súd.

10. Podľa § 420 písm. f) CSP dovolanie je prípustné proti každému rozhodnutiu odvolacieho súdu vo veci samej alebo ktorým sa konanie končí, ak súd nesprávnym procesným postupom znemožnil strane, aby uskutočňovala jej patriace procesné práva v takej miere, že došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces.

11. Podľa § 421 ods. 1 CSP dovolanie je prípustné proti rozhodnutiu odvolacieho súdu, ktorým sa potvrdilo alebo zmenilo rozhodnutie súdu prvej inštancie, ak rozhodnutie odvolacieho súdu záviselo od vyriešenia právnej otázky, a/ pri ktorej riešení sa odvolací súd odklonil od ustálenej rozhodovacej praxe odvolacieho súdu, b/ ktorá v rozhodovacej praxi odvolacieho súdu ešte nebola vyriešená alebo c/ je dovolacím súdom rozhodovaná rozdielne.

12. Žalobcovia vyvodzovali prípustnosť svojho dovolania z ustanovení § 420 písm. e) a f) CSP a § 421 ods. 1 písm. a) CSP. Dovolací súd, vychádzajúc z konštrukcie dovolacieho konania v podmienkach aktuálnej právnej úpravy civilného sporového procesu a tiež z ostatného záveru veľkého senátu občianskoprávneho kolégia najvyššieho súdu o prípustnosti kumulácie dovolacích dôvodov podľa § 420 a § 421 CSP (v tejto súvislosti porovnaj uznesenie najvyššieho súdu z 21. marca 2018 sp. zn. 1VCdo/1/2018), preto pristúpil ku skúmaniu existencie dovolacích dôvodov (a tiež dôvodov prípustnosti dovolania), uplatnených dovolaním v tejto veci, podľa chronológie priradenej im ustanoveniami zákona, ktorého sú súčasťou. Pre úplnosť sa uvádza, že dovolateľmi formulované právne otázky, ktoré súviseli s vadami zmätočnosti dovolací súd posudzoval v zmysle § 420 CSP (nie ako otázku v zmysle § 421 CSP).

13. K namietanej vade v zmysle § 420 písm. e) CSP dovolací súd uvádza, že súdna prax zaujala názor, že nesprávne obsadeným súdom je súd, ktorý nie je obsadený v súlade s ustanoveniami určujúcimi zloženie súdneho orgánu, ktorý má vec prejsť a rozhodnúť

14. V danej veci žalobcovia boli názoru, že o odvolaní rozhodoval na odvolacom súde nesprávne obsadený senát, keď vec bola nesprávne pridelená náhodným výberom spomedzi všetkých senátov vybavujúcich agendu Co, pričom správne sa mal výber uskutočniť len medzi senátmi, v ktorých boli zaradené pôvodné členky senátu.

15. Za zákonného sudcu treba považovať sudcu, ktorý spĺňa zákonom určené predpoklady na výkon tejto funkcie, bol natrvalo alebo dočasne pridelený na výkon funkcie k určitému súdu, jeho funkcia nezanikla a bol určený v súlade s rozvrhom práce súdu.

16. Podľa Rozvrhu práce Krajského súdu v Prešove na rok 2021 (v rozhodnom znení, ďalej len „rozvrh práce“) vec zrušená odvolacím súdom a vrátená prvostupňovému súdu a znovu predložená na rozhodnutie o odvolaní o tom istom predmete rozhodovania a o súvisiacich výrokoch (vrátane samostatného rozhodovania o trovách konania) sa zapíše do súdneho registra pod novú spisovú značku tomu odvolaciemu senátu, ktorý vec zrušil. (...) ak takého senátu pre zmenu v organizácii práce niet alebo ide o iné zloženie senátu, vec sa prideliť do senátu pôvodného kolégia, v ktorom je podľa rozvrhu práce zaradený sudca - spravodajca veci v pôvodnom senáte. Ak tento sudca prestal byť sudcom, bol pridelený na iný súd alebo vec nemožno prideliť senátu, v ktorom je zaradený sudca spravodajca z iných dôvodov, vec sa prideliť senátu, do ktorého sú zaradení zostávajúci dvaja členovia pôvodného senátu. Ak sú obaja v zaradení predsedu senátu, vec sa jednému z nich ako predsedovi senátu pridelí náhodným výberom pomocou technických a programových prostriedkov. Ak ani takto nie je možné vec prideliť, pridelí sa náhodným výberom pomocou technických a programových prostriedkov do senátu toho istého kolégia, resp. kolégií, ktoré podľa tohto rozvrhu práce vybavujú občianskoprávnu agendu (bod 2.2 špecifických pravidiel pridelovania vecí).

17. Z obsahu spisu je zrejmé, že vec bola na odvolacom súde prvýkrát pridelená senátu v zložení Mgr. Miloš Kolec (predseda senátu a súčasne sudca spravodajca), JUDr. Mariana Muránska a JUDr. Daniela Babinová. Tento senát zrušil (prvý) rozsudok súdu prvej inštancie a vec mu vrátil na ďalšie konanie. Vec bola druhýkrát predložená na dovolací súd 9. marca 2021 (po opätovnom rozhodnutí súdu prvej inštancie). Z úradného záznamu z rovnakého dňa vyplýva, že na odvolacom súde neexistoval pôvodný senát, pretože Mgr. Miloš Kolec mal prerušený výkon súdnictva z dôvodu vykonávania funkcie predsedu Súdnej rady Slovenskej republiky. Pôvodné členky JUDr. Mariana Muránska a JUDr. Daniela Babinová už neboli členkami jedného senátu. Vec bola pridelená náhodným výberom medzi všetky senáty vybavujúce agendu Co.

18. Dovolací súd uvádza, že postup pri pridelení veci na rozhodnutie o podanom odvolaní bol v súlade s rozvrhom práce (bod 2.2 špecifických pravidiel pridelovania vecí, ods. 1.1, posledná veta). Dovolatelia nesprávne interpretovali ustanovenie rozvrhu „Ak sú obaja v zaradení predsedu senátu, vec sa jednému z nich ako predsedovi senátu pridelí náhodným výberom pomocou technických a programových prostriedkov“. Predmetné ustanovenie nie je možné vykladať izolovane, ale v kontexte celého predmetného ustanovenia, z čoho potom vyplýva, že táto veta sa viaže na predchádzajúcu vetu a ide o situáciu, keď dvaja zostávajúci členovia pôvodného senátu by boli stále v jednom senáte a obaja by boli v zaradení predsedu senátu. Tu sa rieši potom len to, kto bude vo veci председаť. Uvedené však nebolo v danej veci namieste, pretože zvyšné členky pôvodného senátu už boli zaradené do iných senátov. Preto postup, ktorý bol zvolený, bol v súlade s rozvrhom práce, keď vec bola pridelená náhodným výberom pomocou technických a programových prostriedkov do senátu toho istého kolégia, resp. kolégií, ktoré podľa tohto rozvrhu práce vybavujú občianskoprávnu agendu.

19. K namietanej vade podľa § 420 písm. e) CSP vzhľadom na vyššie uvedené nedošlo.

20. Dovolatelia ďalej namietali vadu podľa § 420 písm. f) CSP, ktorú videli okrem iného v nedostatkoch odôvodnenia napadnutého rozsudku odvolacieho súdu.

21. Z hľadiska prípustnosti dovolania podľa § 420 písm. f) CSP nie je významný subjektívny názor dovolateľa tvrdiaceho, že sa súd dopustil vady zmätočnosti v zmysle tohto ustanovenia; rozhodujúce je výlučne zistenie (záver) odvolacieho súdu, že k tejto procesnej vade skutočne došlo (1Cdo/42/2017, 2Cdo/20/2017, 3Cdo/41/2017, 4Cdo/131/2017, 7Cdo/113/2017, 8Cdo/73/2017). Dovolací súd preto posudzoval opodstatnenosť argumentácie dovolateľov, že v konaní (pred odvolacím súdom) došlo k nimi tvrdenej vade zmätočnosti.

22. Pojemovým znakom vady zmätočnosti uvedenej v ustanovení § 420 písm. f) CSP je, že k nej došlo nesprávnym „procesným“ postupom súdu, ktorý znemožnil strane, aby uskutočňovala jej patriace procesné práva v takej miere, že došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces. Pojem „procesný postup“ bol vysvetlený už vo viacerých rozhodnutiach najvyššieho súdu tak, že sa ním rozumie faktická, vydaniu konečného rozhodnutia predchádzajúca činnosť alebo nečinnosť súdu, teda sama procedúra prejednávania veci (to, ako súd viedol konanie), znemožňujúca strane sporu (skôr a dnes ešte v mimosporových konaniach stále účastníkovi konania) realizáciu jej procesných oprávnení a mieriaca možnosti jej aktívnej účasti na konaní (tu por. R 129/1999 a 1Cdo/202/2017, 2Cdo/162/2017, 3Cdo/22/2018, 4Cdo/87/2017, 5Cdo/112/2018, 7Cdo/202/2017 a 8Cdo/85/2018). Podstatou práva na spravodlivý súdny proces je možnosť fyzických a právnických osôb domáhať sa svojich práv na nestrannom súde a v konaní pred ním využívať všetky právne inštitúty a záruky poskytované právnym poriadkom. Integrálnou súčasťou tohto práva je právo na relevantné, zákonu zodpovedajúce konanie súdov a iných orgánov Slovenskej republiky.

23. Jedným z aspektov práva na spravodlivý proces, ktorý je chránený v čl. 46 ods. 1 Ústavy (ústavný zákon SNR č. 460/1992 Zb. v znení neskorších ústavných zákonov) a čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (príloha oznámenia FMZV ČSFR č. 209/1992 Zb., ďalej len „Dohovor“), je okrem práva domáhať sa svojho práva na nezávislom a nestrannom súde (prístup k súdu) aj právo na určitú kvalitu súdneho konania, ktorej súčasťou je aj právo účastníka na dostatočné odôvodnenie súdneho rozhodnutia. Právo na riadne odôvodnenie súdneho rozhodnutia síce neznamená, že súd musí dať podrobnú odpoveď na každý argument účastníka konania, avšak z odôvodnenia rozhodnutia musia byť zrejme všetky pre rozhodnutie podstatné skutočnosti objasňujúce skutkový a právny základ rozhodnutia.

24. Včlenením formulácie o práve na spravodlivý súdny proces do textu zákona [§ 420 písm. f) CSP] sa požiadavky na odôvodnenie rozhodnutia neliberalizovali, ale naopak, sprísnilo (IV. ÚS 314/2020, ZNaU 69/2020).

25. V danej veci odvolací súd zmenil rozsudok súdu prvej inštancie vo vyhovujúcej časti podľa ust. § 388 CSP, keď dospel k záveru, že žalobe nemožno vyhovieť (v zamietajúcej časti preto rozsudok súdu prvej inštancie potvrdil).

26. Ustanovenie § 388 CSP odvolaciemu súdu umožňuje zmeniť rozhodnutie súdu prvej inštancie len za predpokladu, že nie sú splnené podmienky na jeho potvrdenie (§ 387 CSP), ani na jeho zrušenie (§ 389 ods. 1 CSP).

27. Možnosť zmeniť rozhodnutie súdu prvej inštancie je vlastnosťou apelačného opravného systému, vrátane systému neúplnej apelácie, na ktorom je založené odvolacie konanie v sporovom konaní. Pokiaľ nie je možné rozhodnutie potvrdiť, pretože odvolanie je úplne alebo sčasti dôvodné a zároveň tu nie sú dané dôvody pre zrušenie rozhodnutia, je povinnosťou odvolacieho súdu preskúmať skutkovú i právnu stránku veci a meritórne rozhodnúť (porov. Števček, M., Ficová, S., Baricová, J., Mesiarkinová, S., Bajánková, J., Tomašovič, M., a kol. Civilný sporový poriadok. Komentár. Praha: C. H. Beck, 2016, 1297 - 1299 s.).

28. Pri zmene rozhodnutia súdu prvého stupňa (teraz inštancie) odvolací súd nahrádza toto rozhodnutie svojím rozhodnutím; rozhodnutie odvolacieho súdu musí preto obsahovať nielen úplné a výstižné zdôvodnenie, ale aj všetko to, čo je potrebné z hľadiska určitosti a vykonateľnosti rozhodnutí o otázkach predstavujúcich predmet odvolacieho konania vrátane súvisiacich otázok, ako je náhrada trov a pod. (Z IV, s. 44).

29. Podľa § 220 ods. 2 CSP v odôvodnení rozsudku súd uvedie, čoho sa žalobca domáhal, aké skutočnosti tvrdil, aké dôkazy označil, aké prostriedky procesného útoku použil, ako sa vo veci vyjadril žalovaný a aké prostriedky procesnej obrany použil. Súd jasne a výstižne vysvetlí, ako posúdil podstatné skutkové tvrdenia a právne argumenty strán, ktoré skutočnosti považuje za preukázané a ktoré nie, ktoré dôkazy vykonal, z ktorých dôkazov vychádzal a ako ich vyhodnotil, prečo nevykonal ďalšie navrhnuté dôkazy a ako vec právne posúdil, prípadne odkáže na ustálenú rozhodovaciu prax. Súd dbá, aby odôvodnenie rozsudku bolo presvedčivé.

30. V súlade s § 220 ods. 2 CSP v spojení s § 393 ods. 2 CSP musí súd v odôvodnení rozhodnutia podať výklad opodstatnenosti a zákonnosti výroku rozhodnutia a musí sa vysporiadať so všetkými rozhodujúcimi skutočnosťami a jeho myšlienkový postup musí byť v odôvodnení dostatočne vysvetlený s poukazom na zistené rozhodujúce skutočnosti, ale tiež s poukazom na ním prijaté právne závery. Účelom odôvodnenia rozhodnutia je vysvetliť postup súdu a dôvody jeho rozhodnutia. Odôvodnenie rozhodnutia súdu nižšej inštancie navyše musí byť aj dostatočným podkladom pre uskutočnenie prieskumu v dovolacom konaní. Ak rozhodnutie súdu nižšej inštancie neobsahuje náležitosti uvedené v § 220 ods. 2 CSP v spojení s § 393 ods. 2 CSP, je nepreskúmateľné. Takéto arbitrárne rozhodnutie súdu odníma strane sporu možnosť uskutočňovať procesné práva a v konečnom dôsledku porušuje jej právo na spravodlivý súdny proces [čo zakladá vadu konania podľa § 431 ods. 1 CSP v spojení s § 420 písm. f) CSP], pretože jej upiera možnosť náležite skutkovo a právne argumentovať proti rozhodnutiu súdu v rámci opravných prostriedkov.

31. Rozhodujúcou skutočnosťou tvoriacou základ pre rozhodnutie súdu sú aj právne normy, ktoré sú na konkrétny prípad aplikovateľné. Aj zo zásady iura novit curia („súd pozná právo“) možno vyvodiť, že súd sa aj bez návrhu účastníka konania musí vyrovnávať so všetkými relevantnými právnymi normami, aplikovateľnými na konkrétny prípad. Možno rozoznávať napríklad situácie, kedy súd musí určiť relevantnú právnu normu aplikovateľnú na konkrétny prípad a musí ju vo svojom rozhodnutí zohľadniť a kedy súd po určení tejto právnej normy musí zohľadniť všetky časti právnej normy (napr. všetky časti hypotézy právnej normy). Do obsahu základného práva na súdnu ochranu patrí aj právo každého na to, aby sa v jeho veci rozhodovalo podľa relevantnej právnej normy, ktorá môže mať základ v platnom právnom poriadku Slovenskej republiky alebo v takých medzinárodných zmluvách, ktoré Slovenská republika ratifikovala a boli vyhlásené spôsobom, ktorý predpisuje zákon (napr. IV. ÚS 77/02).

32. Dovolací súd dospel k záveru, že zmeňujúci rozsudok odvolacieho súdu (a v tej súvislosti potom i jeho zvyšná potvrdzujúca časť, keďže konečný výsledok je zamietnutie žaloby ako celku, a teda dôvody pre zmenu, či potvrdenie rozsudku súdu prvej inštancie boli totožné) nezodpovedá požiadavkám kladeným na odôvodnenie rozhodnutia, keď odvolací súd jednak neuviedol ustanovenia, podľa ktorých rozhodoval (keď nahrádzal rozhodnutie súdu prvej inštancie) a jeho odôvodnenie je tiež zmätočné. Odvolací súd konštatoval, že spôsobilým subjektom vydržania mohol byť aj štát a dospel k záveru, že všeobecne uznávanému princípu spravodlivosti zodpovedá stav, podľa ktorého vlastními predmetných nehnuteľností sú žalovaní 1/ a 2/ s ohľadom na dlhodobé faktické užívanie týchto nehnuteľností. Poukázal na nález ústavného súdu sp. zn. I. ÚS 460/2017 a na prednosť reštitučných predpisov, ďalej na skutočnosť, že žaloba bola podaná po 35-tich rokoch od zmeny predošlého režimu. Na inom mieste odôvodnenie sa zas hovorí o nadobudnutí vlastníckeho práva právnym predchodcom žalovaných 1/ a 2/ (ods. 45). Z uvedených záverov nie je možné vyvodiť, čo bolo vlastne dôvodom na zamietnutie žaloby, či jej neprípustnosť alebo nepôvodnosť a potom tento dôvod nie je vyjadrený jednoznačne, pričom nie je ani zrejmé, kto mal teda nehnuteľnosti vydržať, či právni predchodcovia žalovaných 1/ a 2/ alebo priamo žalovaní 1/ a 2/. Odvolací súd súčasne spomenul rozhodnutia, v zmysle ktorých boli obdobné žaloby zamietnuté bez toho, aby sa súčasne vysporiadal i s opačnými závermi prijatými súdmi v rámci iných

konaní. Súd má poznať svoju vlastnú judikáciu, t. j. aj rozhodnutia iných sudcov (resp. senátu) toho istého súdu a túto judikáciu musí zohľadniť bez ohľadu na to, či na ňu samotné strany sporu poukazujú. Naopak, postoj všeobecných súdov vyznačujúci sa odlišnosťou prístupu k prejednávanej veci, ktoré sú v podstate identické, bez toho, aby svoj odklon odôvodnili, je prejavom svojvôle, ktorá odporuje základnému princípu materiálneho právneho štátu (III. ÚS 289/2017).

33. Dovolacím súdom konštatovaná procesná vada zmätočnosti uvedená v ustanovení § 420 písm. f) CSP zakladá prípustnosť dovolania; zároveň je však tiež dôvodom, so zreteľom na ktorý musí dovolací súd napadnuté rozhodnutie bez ďalšieho zrušiť bez toho, aby sa zaoberal správnosťou právnych záverov, na ktorých spočíva zrušované rozhodnutie súdu (1Cdo/44/2015, 2Cdo/111/2014, 3Cdo/4/2012, 4Cdo/263/2013, 5Cdo/241/2013, 6Cdo/591/2015, 7Cdo/212/2014, 8Cdo/137/2015, 2Cdo/5/2018, 3Cdo/146/2018, 8Cdo/70/2017). Dovolací súd preto v tomto prípade neposudzoval dovolanie z hľadiska opodstatnenosti argumentácie majúcej väzbu na riešenie právnych otázok (čo v konkrétnostiach znamená tak z hľadiska prípustnosti dovolania v zmysle § 421 ods. 1 CSP, ako aj jeho dôvodnosti v zmysle § 432 rovnakého zákona).

34. Ak je dovolanie dôvodné, dovolací súd napadnuté rozhodnutie zruší (§ 449 ods. 1 CSP). Ak dovolací súd zruší napadnuté rozhodnutie, môže podľa povahy veci vrátiť vec odvolaciemu súdu alebo súdu prvej inštancie na ďalšie konanie, zastaviť konanie, prípadne postúpiť vec orgánu, do ktorého právomoci patrí (§ 450 CSP). Najvyšší súd v súlade s týmito ustanoveniami zrušil rozsudok odvolacieho súdu a vec mu vrátil na ďalšie konanie majúci za to, že náprava zrušením len rozhodnutia odvolacieho súdu je v tomto prípade možná i postačujúca (§ 449 ods. 2 CSP) a vychádzajúca z toho, že tým, komu bolo namieste pričítať dovolaním vytýkanú vadu zmätočnosti, bol len odvolací súd.

35. Ak dovolací súd zruší rozhodnutie a ak vráti vec odvolaciemu súdu alebo súdu prvej inštancie na ďalšie konanie, rozhodne tento súd o trovách pôvodného konania a o trovách dovolacieho konania (§ 453 ods. 3 CSP). Ak bolo rozhodnutie zrušené a ak bola vec vrátená na ďalšie konanie a nové rozhodnutie, súd prvej inštancie a odvolací súd sú viazaní právnym názorom dovolacieho súdu (§ 455 CSP).

36. V tejto súvislosti si dovolací súd ešte dovoľí upriamiť pozornosť (vzhľadom na nejednotnosť súdnej praxe na úrovni krajských a okresných súdov, nie však najvyššieho súdu) na rozhodnutie najvyššieho súdu sp. zn. 6Cdo/173/2022 (pozn. určovacia žaloba týkajúca sa nehnuteľností v rovnakom katastrálnom území), kde prípustnosť takejto žaloby nebola sporná, pričom toto rozhodnutie bolo napadnuté ústavnou sťažnosťou, ktorá bola ústavným súdom odmietnutá (pozn.: v tomto rozhodnutí bolo ako obiter dictum vyslovené, čo bude potrebné v danej veci ďalej riešiť, a toto by možno mohlo byť aspoň čiastočne nápomocné odvolaciemu súdu pri ďalšom postupe).

37. Toto rozhodnutie prijal senát najvyššieho súdu pomerom hlasov 3 : 0.

Poučenie:

Proti tomuto uzneseniu nie je prípustný opravný prostriedok.